

Hugo Robin Õigus

Vee tn 1, Märja, 61406 Tartu maakond

vendingvivent@gmail.com

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 Tallinn

info@oiguskantsler.ee

28.08.2026

Taotlus tubakaseaduse § 22 lõike 2 punkti 2 põhiseaduspärasuse kontrollimiseks

1. Taotluse ese

Palun kontrollida, kas tubakaseaduse § 22 lõike 2 punktis 2 sätestatud tingimusteta keeld müüa tubakatootega seonduvat toodet müügiautomaadist on kooskõlas põhiseaduse §-ga 31 koostoimes §-ga 11 osas, milles see keeld laieneb ka müügiautomaatidele, mis tuvastavad ostja vanuse elektrooniliselt ja asuvad ruumides, kuhu alaealistel juurdepääs puudub.

2. Vaidlustatav säte ja põhiõiguse riive

Tubakaseaduse § 22 lõike 2 punkti 2 kohaselt on tubakatoote ja tubakatootega seonduva toote jaemüük müügiautomaadist keelatud. Keeld on sõnastatud tingimusteta ega sõltu sellest, millise vanusekontrolli automaat tagab või millises ruumis ta paikneb.

Riive seisneb selles, et säte välistab ühe müügivormi täielikult, sealhulgas olukorras, kus see müügivorm täidab seaduse eesmärki tõendatavalt paremini kui lubatud müügivormid.

3. Piirangu eesmärk ja sobivus

Piirangu eesmärk, milleks on alaealiste juurdepääsu tõkestamine ja tarbimise leviku vähendamine, on legitiimne ja kaalukas. Eesmärki ma ei vaidlusta.

Keeld on selle eesmärgi saavutamiseks sobiv, kuna vähendab müügikohtade arvu.

4. Vajalikkus

Meede on vajalik üksnes juhul, kui eesmärki ei ole võimalik saavutada isikut vähem koormava vahendiga. Selline vahend on olemas ja Eesti õiguskorras juba kasutusel.

Hasartmänguseaduse § 37 lõiked 8–10 kohustavad õnnemängu korraldajat tuvastama iga siseneja isikusamasuse dokumendi alusel, tegema dokumendist koopia ning kandma andmed elektroonilisse andmekogusse, § 34 lõike 2 kohaselt on õnnemängu mängimine alla 21-aastaselt isikul keelatud. Seadusandja on seega pidanud elektroonilist ja dokumendipõhist vanusekontrolli piisavaks ka valdkonnas, kus kaalul on sõltuvusriskiga teenus.

Tubakaseadus ei võimalda sama standardit rakendada isegi vabatahtlikult. Ettevõtja, kes soovib kohaldada letimüügil nõutavast rangemat kontrolli, ei saa seda teha, kuna müügivorm ise on talle tervikuna keelatud.

5. Mõõdukus ja sisuliselt sarnaste olukordade ebavõrdne kohtlemine

Kehtiv regulatsioon kohtleb kahte olukorda nende tegeliku riskiastmega vastupidiselt:

- a) müügiautomaat, mis väljastab toote alles pärast ostja vanuse elektroonilist tuvastamist ja säilitab selle kohta logi, on täielikult keelatud;
- b) letimüük, kus kontroll sõltub müüja tähelepanelikkusest ega jäta järelkontrollitavat jälge, on lubatud.

Punktis a kirjeldatud müügiviis on alaealiste kaitse seisukohalt objektiivselt tõhusam kui punktis b kirjeldatu. Regulatsioon keelab neist tõhusama ja lubab nõrgemat.

Sama paragrahv näeb ette erandid müügisaalita müügikohtadele, kioskitele, liikuvatele müügikohtadele ning laevadele ja lennujaamade kinnistele aladele. Seadusandja on seega müügikoha laadist lähtuvalt juba diferentseerinud, automaatmüügi puhul on diferentseerimine tegemata.

6. Võrdlev taust

Saksamaal on tubakatoodete automaatmüük lubatud elektroonilise vanusekontrolli tingimusel: kaardipõhine lukustus muutus kohustuslikuks 1. jaanuaril 2007 ning alates 2009. aastast saavad automaadist osta üksnes vähemalt 18-aastased isikud. Kuna tegemist on Euroopa Liidu liikmesriigiga, ei tulene tingimusteta keeld Euroopa Liidu õigusest, vaid on siseriiklik valik.¹

7. Kokkuvõte

Ma ei väida, et automaatmüügi piiramine oleks põhiseadusvastane. Küsitav on piirangu tingimusteta ulatus, see tähendab asjaolu, et keeld hõlmab ka ostja vanust tehniliselt kontrollivaid automaate täisealiste mõeldud ruumides. Sellises ulatuses ei pruugi keeld olla vajalik ega mõõdukas põhiseaduse § 11 tähenduses.

Palun Teie seisukohta selles küsimuses.

Lugupidamisega

Hugo Robin Õigus

VENDINGVIVENT OÜ registrikood **17584809**

vendingvivent@gmail.com · 5035808

¹ Jugendschutzgesetz (JuSchG) § 10 lg 2 p 2: automaatmüügi keeld ei kohaldu, kui „durch technische Vorrichtungen oder durch ständige Aufsicht sichergestellt ist, dass Kinder und Jugendliche Tabakwaren ... nicht entnehmen können“. Vanusepiiri tõstis 16 aastalt 18 aastale Gesetz zum Schutz vor den Gefahren des Passivrauchens (20.07.2007, BGBl. I lk 1595) art 3, jõustumisega 01.09.2007; automaatide tehnilise ümberseadistamise tähtaja 01.01.2009 sätestab sama seaduse art 7 lg 3.